

УДК 316.62:796

СУСПІЛЬНІ РУХИ СПОРТИВНОГО СПРЯМУВАННЯ: СПЕЦИФІКА І КЛАСИФІКАЦІЯ

С. С. Баранова

*Київський національний університет ім. Тараса Шевченка,
просп. Академіка Глушкова, 4д, м. Київ, Україна, 03680,
quill@ukr.net*

О. С. Ковтун

*Хмельницький Інститут соціальних технологій ВМУРоЛ «Україна»,
вул. Ярослава Мудрого, 2а, м. Хмельницький, Україна,
kovtuns2008@ukr.net*

У цій статті суспільні рухи спортивного спрямування розглянуто як особливий вид «нових суспільних рухів», функціонування яких безпосередньо пов'язано із спортивною культурою, видами спорту командами і подіями та обґрунтовується через них. Вони виникають, з одного боку, як продукт громадянського суспільства, а з іншого, як плацдарм для його подальшого становлення в умовах демократизації. У сучасному суспільстві представлене широке розмаїття суспільних рухів спортивного спрямування, які кардинально відрізняються один від одного. Саме це дає підстави для їх детальної класифікації за різними критеріями, в основу яких покладені відмінності у цінностях, цілях та способах їх досягнення, діяльності, її масштабах та ін.

Ключові слова: суспільні рухи спортивного спрямування, нові суспільні рухи, самоорганізаційний потенціал, класифікація, громадянське суспільство.

Постановка проблеми. Елементи неформальних поведінкових практик, які можна назвати субкультурою, контркультурою, суспільними рухами тощо проявляються в культурі суспільств протягом поколінь. В історії культури виникають такі ситуації, коли локальні комплекси цінностей висувають свою претензію на автономність та навіть своєрідну універсальність. Вони виходять за межі загальноприйнятого культурного середовища та пропагують нові практичні установки для своєрідних соціальних утворень, спираючись на заявлені цінності та делегуючи інтереси [3, с. 15]. За таких умов можна казати про формування суспільних рухів, до яких відносяться і суспільні рухи спортивного спрямування.

Суспільні рухи спортивного спрямування – це одні з найменш визначених, але динамічних «нових суспільних рухів». Вони виступають як відповідь на суспільні запити сьогодення стосовно спортивної та навколоспортивної діяльності людей, яка проникає

у різні сфери суспільного життя, у тому числі соціальну, культурну та політичну. Від інших суспільних рухів їх відрізняє зв'язок із видами спорту командами та подіями.

Аналіз останніх досліджень. Серед учених, що займалися питаннями та дослідженням суспільних рухів, можна виділити М. Вебера, представників Чиказької школи Р. Парка, Е. Бьорджеса, Г. Блумера. Також проблематика соціальних рухів має традиції дослідження, які знаходять своє відображення у парадигмі колективної поведінки (Г. Лебон, Г. Блумер, Р. Тернер, Дж. Кілліан, В. Корнгаузер, Е. Фром), парадигмі мобілізації ресурсів (М. Ослон, Ч. Тілі, Дж. МакКарті, М. Залд) та парадигмі нових суспільних рухів (А. Турен, А. Мелучі, П. Гунделах, Ю. Габермас, Р. Ингельхарт). З огляду на актуальні соціокультурні умови та особливості суспільних рухів спортивного спрямування, у цьому дослідженні ми спиратимемося на останню. У сучасній вітчизняній соціології дослідження суспільних рухів представлені в роботах О. Здравомислової, О. Яницького, В. Іщенко, Л. Камінської.

Мета статті – класифікувати суспільні рухи спортивного спрямування.

Виклад основного матеріалу. У кінці ХХ сторіччя багато соціологів звернулися до дослідження так званих «нових суспільних рухів», а наукове осмислення соціальних процесів, які пов'язані із розвитком самоорганізації суспільства, почало спиратися на наукову парадигму «нових суспільних рухів». Таке поняття у науковий обіг увів А. Мелуччі у 1980-х роках. Він звертав увагу на появу громадських ініціатив та суспільних рухів, які є своєрідною реакцією на нові небезпечні ситуації, що спричиняють ризики модернізації [5, с. 92].

Р. Тернер визначає суспільні рухи, як сукупність колективних дій, які спрямовуються або на підтримку суспільних змін як на рівні суспільства, так і в соціальних групах, або на протистояння ним [10, с. 151]. Отже, суспільні рухи, до яких відносяться і суспільні рухи спортивного спрямування, можна назвати своєрідним «суспільним рупором».

Суспільний рух спортивного спрямування – це новий суспільний рух, функціонування якого безпосередньо пов'язано із спортивними командами, культурою і подіями та обґрунтовується через них. Суспільним рухам спортивного спрямування, як і іншим новим суспільним рухам, притаманні такі характеристики як: колективність, масовість, відносна стійкість утворення, людська участь, конкретна мета діяльності, яка пов'язана із навколоспортивною субкультурою, та суспільний і протестний потенціал.

Парадигма нових суспільних рухів, на відміну від класичних теорій, сформувала напрямок, особливістю якого стало вивчення суспільних рухів в загальному соціальному контексті в межах ширших теорій соціальних змін, як відповідь на нові суспільні реалії пізнього модерну та постмодерну, все більше звертаючи увагу на значущість мереж групової ідентичності. Саме з позицій такої парадигми суспільні рухи спортивного спрямування розглядаються як активні учасники, колективні актори суспільних перетворень. Представники парадигми вважають, що зростання нових суспільних рухів, у тому числі суспільних рухів спортивного спрямування, є показником загальної незадоволеності населення соціальними, культурними, економічними та політичними інститутами капіталістичного суспільства [1, 2, 8, 9]. Вони формуються як заснований на засадах колективної ідентичності продукт громадянського суспільства. На відміну від

робочих рухів, які були утворені за класовим принципом, суспільні рухи спортивного спрямування у прагненні домогтися соціальних змін або її підтримати спиралися на різні цінності, використовували різні організаційні структури і різну тактику.

Наявність різноманітних структур громадянського суспільства, навіть у початковому стані, стає базисом та ключовим ресурсом для формування суспільних рухів. Зауважимо, що інфраструктура громадянського суспільства складається з різних інститутів суспільної думки, інституту церкви, громадських організацій, волонтерських та благодійних організацій, профспілок, різних асоціацій та політичних партій. Дослідники звертають увагу на те, що відстоювання громадянами власних інтересів та потреб, які виникають у процесі соціальних перетворень, та прагнення безпосередньо впливати на процеси прийняття рішень призвели до появи нової форми суспільної участі та нових колективних акторів [4, с. 89]. Плацдармом для їх появи стають різні утворення у тому числі навколоспортивна субкультура.

Більшу роль за таких умов починають грати неінституційні, частіше стихійні форми участі, до яких залучаються нові люди, які раніше займали відсторонену позицію. Цікавим є те, що такі форми участі є характерними і для традиційних соціальних рухів, наприклад робочого, але не найпотужніше вони проявляються в нових суспільних рухах, в таких як молодіжні, екологічні, деякі правозахисні та рухи спортивного спрямування.

Таким чином формується модель сучасної громадянської участі. Цій моделі притаманна тенденція до переходу до мережевих структур на рівні як групової, так і індивідуальної участі, високе залучення до процесу прийняття рішень на локальному, національному та глобальному рівні, поява альтернативних каналів впливу громадян на політичний процес [7, с. 115]. Більш того, макрорівень діяльності суспільних рухів спортивного спрямування за мережевим принципом підвищує рівень їх легітимності та фокусується на самоорганізаційній взаємодії, що у свою чергу безпосередньо впливає на ефективність та продуктивність суспільних рухів спортивного спрямування. Таких аспект дослідження дає змогу більш конкретно звертатися до аналізу самоорганізаційного потенціалу даного типу суспільних рухів у контексті їх адаптації до динамічних соціальних перетворень, що особливо актуально для сучасних українських реалій.

Саме так предметом дослідження суспільних рухів загалом, та рухів спортивного спрямування зокрема стає новий тип колективної дії – «індивідуалізована» колективна дія, для якої не обов'язкова колективна ідентичність акторів, а новим інструментом для взаємодії учасників руху стає мережа Інтернет як альтернативний канал залучення [7, с. 115]. Такий тип взаємодії ґрунтується не на соціально-економічному статусі людини, а насамперед на спільних інтересах та цінностях, що дає можливість для залучення нових людських ресурсів руху з різних прошарків населення, у тому числі, на міжнаціональному рівні та сприяє більш продуктивному інтерактивному обговоренню проблем громадянського суспільства та активній реакції на суспільні зміни.

Більш того, за таких умов суспільні рухи спортивного спрямування переходять на якісно новий рівень. Виникають нові форми протестної навколоспортивної діяльності, змінюється її характер на мережевий та інтерактивний, охоплюються значно більші масштаби і залучається велика кількість нових активістів без безпосереднього контакту. Така ситуація та акцент на індивідуалізовану колективну дію значно підвищує ефективність суспільних рухів та організацій.

Таким чином можна виокремити характерні особливості суспільних рухів спортивного спрямування як виду нових суспільних рухів. По-перше, їх яскрава орієнтація на постматеріальні цінності; по-друге, колективна ідентичність, яка ґрунтується на культурних практиках, а не на статусних розбіжностях учасників; по-третє, мережевий характер організаційної та самоорганізаційної взаємодії в межах даних суспільного руху; по-четверте, альтернативні канали взаємодії учасників з активним використанням мережі Інтернет та соціальних мереж; по-п'яте, можливість розширення масштабів діяльності на міжнародній арені; по-шосте, разом з іншими новими суспільними рухами, рухи спортивного спрямування виступають плацдармом для становлення громадянського суспільства через їх потужний суспільний потенціал.

Як і інші суспільні рухи, рухи спортивного спрямування діють, спираючись на низку принципів. До їх числа можна віднести такі: *самоорганізація, самоуправління, добровільність об'єднання, співвідношення особистих та суспільних інтересів, законність, прозорість діяльності, рівноправ'я учасників*. Впровадження в життя перелічених принципів сприяє відтворенню самоорганізаційного потенціалу суспільних рухів спортивного спрямування, як різновиду громадянської активності населення.

За певних суспільно-політичних детермінант, наприклад, високого рівня соціальної напруги, зростання недовіри до влади тощо, суспільні рухи спортивного спрямування можуть набувати реформаторського або навіть революційного характеру. Це особливо характерно для рухів з яскраво вираженою ідеологією. Представники таких суспільних рухів активно включаються до процесу суспільно-політичних перетворень і стають їх потужними ресурсами. Самоорганізаційний потенціал за таких умов розкривається через критично високий рівень невдоволеності та супроводжується мобілізацією людських, організаційних та матеріальних ресурсів. У таких випадках головна мета діяльності відповідного руху спортивного спрямування може переорієнтовуватися, а її форми набувати рис різкої протестності, радикальності, безкомпромісності та нетерпимості до владних, провідних та інших структур, конкретних особистостей або до певних подій та суспільно-політичних перетворень. Наприклад, із середовища фанатського руху виріс рух «Свободу Павліченкам», а також футбольні фанати стали організаційною складовою суспільного руху по створенню добровольчих батальйонів. Така ж ситуація мала місце у 1990-х роках під час озброєного конфлікту між Хорватією та Сербією.

У суспільних рухів спортивного спрямування є ще одна цікава особливість. Через протестну складову діяльності суспільних рухів, а в багатьох випадках ще й радикалізовану, учасники, які входять до їх складу, потребують фізичної підтримки та захисту, оскільки по відношенню до них можуть застосовуватися силові сценарії, причому як від владних структур, та і з боку тих, хто не поділяє і навіть протиставляє їх цінності власним. Що стосується суспільних рухів спортивного спрямування, то вони виявляються наділеніми унікальним самовідтворюваним ресурсом, саме фізично підготовленими учасниками, або групами учасників. Особливістю суспільних рухів спортивного спрямування є те, що до їх складу можуть входити спортсмени, а за відсутності таких на різних рівнях організації часто відкриваються спортивні секції або влаштовуються відкриті тренування для представників руху.

Суспільні рухи спортивного спрямування – це високодинамічні утворення, які мають невизначений життєвий цикл. Вони, як і більшість суспільних рухів, не мають визначеного інституційного статусу, на відміну від соціальних інститутів. До їх складу входить обмежена кількість учасників та імпатиків, а більша частина населення в них не входить, ставиться до них або байдуже, або навіть негативно. Тільки коли суспільні рухи спортивного спрямування набувають соціальної значущості та отримують потужну підтримку від громадськості, тоді їх існування як суспільних рухів припиняється і вони трансформуються в соціальний інститут. Прикладом такого інституційного перетворення стають спортивні фанати, волонтери на спортивних заходах. У межах цих суспільних рухів формується система сталих відносин, а сама діяльність учасників стає перманентною і набуває інституціональних форм.

Варто зазначити, що суспільні рухи спортивного спрямування об'єднують низку громадських неурядових організацій, мета діяльності яких повністю або частково (у випадку вузької спрямованості діяльності) збігається з загальною і досягається в межах руху. Організаційна сконцентрованість та практика створення й подальшого ефективного функціонування добровільних, самоскерованих незалежних від державного апарату організацій створюють сприятливе середовище та передумови для подальшого розвитку суспільних рухів спортивного спрямування. Також використання ресурсів, які належать іншим організаціям, часто є складовою життєдіяльності цього типу суспільних рухів.

Що стосується класифікації суспільних рухів спортивного спрямування, в її основу можуть покладатися різні критерії, які є подібними до класифікацій суспільних рухів взагалі. Такими критеріями можуть виступати форми діяльності та її специфіка, масштаби акцій, характер руху, територія поширення, мета створення та інші. Самоорганізаційний потенціал суспільних рухів спортивного спрямування характеризується багатовекторністю, тому і критеріїв відбору потрібно значно більше. Отже, пропонуються такі класифікації.

За територією, на яку поширюється діяльність суспільних рухів спортивного спрямування можна розділити на: локальні – діяльність та членство в організаціях зосереджують лише в певному місті або регіоні (рухи проти руйнування місцевої спортивної інфраструктури); національні – діяльність та членство в організаціях поширюється на територію однієї країни (волонтерський рух під час «Євро 2012» в Україні); міжнародні або глобальні – діяльність та членство в організаціях виходять за межі однієї держави і носять інтернаціональний характер (рух футбольних фанатів).

Суспільні рухи спортивного спрямування також визначаються через зв'язок їх діяльності з подією (громадянські патрулі, «Свободу Павліченкам»); до виду спорту («Workout», спортивні фанати); до спортивної команди (рух вболівальників за збереження або відновлення команди).

За черговістю утворення суспільні рухи спортивного спрямування поділяються на рухи: першого порядку – рухи, утворені як самодостатні з конкретною метою (волонтери на «Євро 2012»); другого порядку – рухи, які утворені на базі вже існуючих суспільних рухів та визначаються через них (волонтерський рух в межах руху футбольних фанатів).

За характером діяльності виокремлюються такі суспільні рухи спортивного спрямування: динамічні – активні форми участі відносно перманентного характеру, відкритість

до змін та розвитку (спортивні фанати); латентні – про існування руху свідчать лише візуальні маркери існування руху (деякі локальні фанати руху за відсутність об'єкта фанатіння).

За ставленням до політики : аполітичні – такі, які знаходяться поза політичним процесом, політична ідеологія не впливає на процес прийняття рішень учасниками, а їхня діяльність не пов'язана із політичними перетвореннями (рухи популяризації спорту); ідеологічні – такі, які мають яскраво виражену політичну ідеологію (футбольні фанати).

За направленістю на об'єкт суспільні рухи спортивного спрямування можуть поділятися на: індивідуально орієнтовані – радикальна, комплексна зміна особистості, починаючи із схилення індивідів до розриву із звичним, попередньо прийнятим стилем життя до заміни його на альтернативний («Почни з себе»); суспільно орієнтовані – поступові або радикальні зміни у системі суспільних відносин або протистояння таким змінам, їх припинення («Проти сучасного футболу»).

За характером мети діяльності виділяють: ситуативні – мета контекстуальна, після її досягнення суспільний рух самоликвідується («Свободу політв'язням»); статичні – мета перманентна, пов'язана із відтворенням суспільних відносин та функціонуванням соціальних інститутів.

За змістом мети діяльності доцільно виокремити: фанатські – метою діяльності виступає активне вболівання за улюблену команду та формування своєрідної субкультури із власною системою цінностей та ідеологією; правозахисні – захист прав та громадянських свобод представників навколоспортивної субкультури, а також пересічних громадян у разі потреби, відстоювання громадянської позиції; волонтерські – волонтерська активність серед представників спортивної та навколоспортивної субкультури, а також волонтерська діяльність, яка безпосередньо пов'язана із видом спорту або спортивною подією; просвітницькі – підвищення рівня особистісної культури та освіченості індивідів у сфері спорту та навколоспорту; популяризаторський – трансляція цінностей спортивної та навколоспортивної культури та їх інкорпорація широкими масами населення.

Грунтуючись на концепції соціальної дистанції, яку доцільно застосувати і до суспільних рухів спортивного спрямування, як частини навколоспортивної субкультури, можна розділити за характером інгрупової взаємодії [6, с. 278]:

- первинні – такі, в яких кожен учасник бачить в іншому найперше особистість, в яких є спільні інтереси, почуття, соціальні очікування тощо. В таких суспільних рухах спортивного спрямування повністю задовольняється потреба у спілкуванні. Діяльність такого типу рухів завжди орієнтована на встановлення міцних зв'язків її членів та формування специфічного типу ідентичності для досягнення мети («вуличне» просвітництво «Почни з себе»);
- вторинні – такі, в яких внутрішня взаємодія носить безособистісний, односторонній та утилітарний характер. Для таких рухів спортивного спрямування не є обов'язковими дружні контакти з іншими учасниками. Діяльність завжди орієнтована суто на мету (волонтери на спортивних заходах).

На практиці у суспільних рухах спортивного спрямування можуть стиратися кордони таких класифікацій. Спортивні рухи спортивного спрямування – це досить динамічний суб'єкт суспільних відносин сучасного суспільства. Тверді розмежування для деяких класифікацій можуть бути відсутні, оскільки в процесі розвитку рухів спортивного спрямування можуть зростати масштаби охоплення, змінюватися форми та характер діяльності, відбуватися переорієнтація пріоритетних цілей їх функціонування.

Висновки. Суспільні рухи спортивного спрямування – це одні з найменш визначених, але динамічних нових суспільних рухів. Вони виступають як відповідь на суспільні запити сьогодення стосовно навколо-спортивної діяльності людей, яка проникає у різні сфери суспільного життя. Як і іншим суспільним рухам, рухам спортивного спрямування притаманні такі характеристики як: колективність, масовість, відносна стійкість утворення, людська участь, конкретна мета діяльності, яка пов'язана із навколоспортивною субкультурою, та суспільний і протестний потенціал. Вони формуються як заснований на засадах колективної ідентичності продукт громадянського суспільства.

Отже, суспільний рух спортивного спрямування – це добровільне, самокероване формування, створене з ініціативи людей за принципами самоорганізації, що об'єдналися та діють на основі спільності інтересів у контексті спортивної та навколоспортивної субкультури. Під навколоспортивною діяльністю головно розуміється така діяльність, яка безпосередньо пов'язана із спортивними культурою, командами і подіями та обґрунтовується через них.

Що стосується класифікації суспільних рухів спортивного спрямування, в її основу можуть закладатися різні критерії, які є подібними до класифікацій суспільних рухів загалом. Отже, пропонуємо наступні критерії: територія, на яку поширюється діяльність суспільних рухів спортивного спрямування (локальні, національні, міжнародні або глобальні), орієнтація (на подію, вид спорту, спортивну команду), черговість утворення (першого та другого порядку), характер діяльності: динамічні та латентні. За відношенням до політики: аполітичні та ідеологічні. За спрямованістю: на індивіда та на суспільство. За характером мети діяльності: ситуативні та статичні. За змістом мети діяльності: фанатські, правозахисні, волонтерські, просвітницькі, популяризаторський. За характером інгрупової взаємодії: первинні та вторинні.

Через власну динамічність у суспільних рухах спортивного спрямування можуть стиратися кордони класифікацій. У процесі розвитку рухів спортивного спрямування можуть зростати масштаби охоплення, змінюватися форми та характер діяльності, відбуватися переорієнтація пріоритетних цілей їх функціонування.

Варто зазначити, що подальші дослідження проблематики суспільних рухів спортивного спрямування можуть дати ґрунтовні знання з приводу характеру самоорганізаційної взаємодії такого типу рухів, її ефективності як форми організації суспільних відносин, а також надати практичні поради стосовно різних форм контролю над діяльністю різних видів суспільних рухів спортивного спрямування з метою мінімізації негативних соціальних наслідків. Також наукові розвідки такого роду спрямують увагу дослідників на проблемні ситуації та гострі суспільні питання, які стають основою до переходу від самоорганізаційного потенціалу до активних дій та участі у суспільних перетвореннях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аллард Э. Сомнительные достоинства концепции модернизации / Э. Аллард // Социологические исследования. – Москва, 2002. – №9. – С. 60–66.
2. Бузгалин А. Альтерглобализм: теория и практика «антиглобалистского» движения / А. В. Бузгалин. – Москва : Едиториал УРСС М, 2003. – 256 с.
3. Гуревич П. Культурология : учеб. для вузов / П. Гуревич. – Москва : Гардарики, 2008. – 280 с.
4. Здравомыслова Е. Социологические подходы к анализу общественных движений / Е. Здравомыслова // Социологические исследования. – Москва, 2010. – № 7. – С. 88–93.
5. Камінська Л. Теоретичні підходи до дослідження суспільних рухів / Л. Камінська // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. – 2010. – С. 91–93. – (Сер. Соціологія ; вип. (2010)).
6. Левикова С. Молодёжная субкультура : учебное пособие / С. Левикова. – Москва : Фаир-пресс, 2004. – 608 с.
7. Павлова Т. Социальные движения как фактор трансформации институциональной среды: проблемы теории / Т. Павлова // Политические исследования. 2008. – № 5. – С. 113–124.
8. Смелзер Н. Проблеми соціології. Георг Зімельівські лекції / Н. Смелзер. – Львів, 2003. – С. 128;
9. Турен А. Возвращение человека действующего. Очерк социологии / А. Турен. – Москва : Научный мир, 1998. – 204 с;
10. Фролов М. С. Социология : Учеб. для высших учебных заведений / М. С. Фролов. – Москва : Наука, 1994. – 256 с.

REFERENCES

1. Allard E. Somnitel'nyje dostoinstva koncepcii modernizacii [The doubtful merits of the concept of modernization] / E. Allard // Sotsyolohycheskie issledovaniya. 9. 2002. – Pp. 60–66. [in Russian]
2. Buzhalyin A. Al'terglobalizm: teoriya I praktika al'terglobalistskogo dvizheniya [Alterglobalism: Theory and Practice of the «Antiglobalist» Movement] Moskva: Edytoryal URSS. Moskva. 2003. [in Russian]
3. Frolov S. Socityologiya: uchebnyk dlya vysshyh uchebnyh zavedenij [Sociology. Textbook. For higher education institutions] / S. Frolov. Moskva: Nauka, 1994. [in Russian]
4. Hurevych P. Kul'turologiya: uchebnyk dlya vuzov [Culturology: textbook for high schools] Moskva: Hardaryky, 2008. [in Russian]
5. Kamins'ka L. Teoretychni pidhody do vyvchennya social'nyh ruhiv [Theoretical approaches to the study of social movements] / L. Kamins'ka / Visnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka: Seriya Sotsiolohiya. 2010. – Pp. 91-93. [in Ukrainian]
6. Levykova S. Molodezhnyje subcul'tury: uchebnoje posobije [Youth subculture: Tutorial] / Levykova S. Moskva: Fayr-press, 2004. [in Russian].
7. Pavlova T. Socyal'nyje dvizheniya kak faktor transformacyi institucyonnoj sredy: problemy teorii [Social movements as a factor in the transformation of the institutional environment: problems of theory] / T. Pavlova // Polytycheskye yssledovanyya. 5. 2008. – Pp. 113–124. [in Russian]
8. Smelzer N. Social'ni problemy. Georg Zimmelivs'ki lekciji [Social problems. G. Zimmel lectures] / N. Smelzer. Lviv, 2003. [in Ukrainian].
9. Turen A. Vozvrashchenije cheloveka dejstvujushchego [Return of the acting human]. Moskva: Nauchnyj mir. 1998. [in Russian].

10. *Zdravomyslova E. Sotsyologicheskije podhody k analizu sotsyal`nyh dvizhenij* [Sociological approaches to the analysis of social movements] / E. Zdravomyslova // *Sotsyolohycheskie issledovaniya*. 7. 2010. – Pp. 88-93. [in Russian]

Стаття надійшла до редколегії 09.10.2016

Прийнята до друку 21.10.2016

SPORT RELATED SOCIAL MOVEMENTS: SPECIFICATION AND CLASSIFICATION

S. S. Baranova

*Taras Shevchenko National University of Kyiv,
4D, Akademika Hlushkova Av, Kyiv, Ukraine, PO 03680,
quill@ukr.net*

O. S. Kovtun

*Khmel`nyts`kyj institute of social technologies «Ukraine»,
Khmel`nyts`kyj, Ya. Mudroho Str. 2a, Ukraine,
kovtuns2008@ukr.net*

In this article, sport related social movements are considered as a special kind of social movements, forming and functioning of which are directly connected to sport culture, sport teams and events and that also are established through what is listed. On the one hand, they are arised as a product of the civil society, and, on the other hand, as a standpoint for its further development in terms of democratization process.

The sport related social movements are considered from the prospective of the «new social movements» approach that, according to the author, the most clearly reflects their specificity. They are presented as collective actors of social changes. Particular attention is paid to the importance of the networking group identity in this context. The author also clarifies the characteristics of the sport related social movements as a form of new social movements, and also provides a number of principles through which the self-organizational potential is disclosed.

In the modern society, a wide variety of the sport related social movements creates differences between them. This is what gives an opportunity for their detailed classification by different criteria, which are based on differences in their values, goals and ways of achievement, nature of activities, forms of collective behavior, relations with the political system, measures etc. It should be noted that due to the high dynamic and rolling composition of the sport related social movements' borders within the classifications can be stretched.

Keywords: sport related social movements, new social movements, self-organizational potential, classification, civil society.